

Український державний університет залізничного транспорту

Затверджено
рішенням вченої ради
економічного факультету
протокол № 1 від 12 вересня 2022 р.

Рекомендовано на
засіданні кафедри
Менеджменту і адміністрування
протокол № 1 від 12 вересня 2022 р.

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ Аналіз господарської діяльності на залізничному транспорті

I семестр 2022-2023 року навчання
106-МОіА-Д19, 107-ПУА-Д19, 111-УПЕП-Д19, 136-МОА-Д20 (денна форма)

Лекції: середа, 9:30 – 10:50 Аудиторія: 3.509
Практика: нижній вівторок, 11:00 – 12:20 Аудиторія: 3.421

I семестр 2022-2023 року навчання
107-МОА-З19 (заочна форма)

Розклад занять: <http://kart.edu.ua/osvita/portal-rz>

Команда викладачів:

Лектор: Семенцова О.В.

Контакти: Sementsova-elena@ukr.net тел. 057-730-10-46

Години прийому та консультацій: п'ятниця, з 14:10 – 15:30

Веб-сторінка курсу: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=8886#section-0>

Додаткові інформаційні ресурси: <http://lib.kart.edu.ua/home.jsp?locale=uk>

Для досягнення успіху в підприємницькій діяльності, забезпечення стабільності ринку в умовах конкуренції необхідна відповідна аналітична робота

в усіх сферах діяльності підприємства з метою оцінки слабких місць і недоліків, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків економічних показників, виявлення винних та дольової участі партнерів в одержаних результатах. Лише ті підприємства, які володіють досконалою системою аналітичних досліджень, можуть уникнути необґрунтованого ризику у прийнятті господарських рішень, швидко адаптуватися до зміни ринкового середовища.

Головною рисою аналізу господарської діяльності підприємства, зокрема залізничної галузі, як відомо, є комплексне, системне дослідження економічних явищ, процесів, факторів і причин, що їх зумовлюють. Дослідження економічних явищ вимагає вивчення прояву економічних законів і категорій ринкової економіки в умовах різних видів підприємств та об'єднань, в тому числі і на залізничному транспорті, їх специфіки на кожному етапі розвитку ринкових відносин. Для аналізу господарської діяльності підприємства характерна також об'єктивна оцінка ефективності виробничо-фінансової діяльності й стабільності ринкового становища. Прибутковість та конкурентоспроможність є основними критеріями оцінки виробничо-господарської діяльності кожного підприємства і його підрозділів. Тож, важливою рисою аналізу господарської діяльності підприємства є діагностика і пошук резервів та можливостей їх мобілізації в поточному і перспективному періодах. Також слід відмітити, що перехід до ринкового механізму змінює характер аналітичних досліджень, розширює зону діагностики і пошуку. Сферу аналітичних досліджень становить як внутрішнє, так і зовнішнє економічне середовище кожного суб'єкта господарювання. Такий аналіз дозволяє швидко адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, передбачати можливі зміни поведінки партнерів, уникати невиправданого ризику співпраці. Виробнича діяльність при цьому оцінюється з точки зору досягнення максимальних фінансових результатів та економічної стабільності на ринку, а фінансова діяльність, управління фінансовими ресурсами розглядаються крізь призму оптимізації виробництва, пошуку найбільш вигідних сфер підприємництва, раціонального маневрування грошовими потоками. Все це можливо лише в умовах широкого застосування економічного аналізу

Тому, курс «Аналіз господарської діяльності на залізничному транспорті» є системоутворюючим та поєднує велику кількість здобутих знань з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Ціннісно-смыслову компетентність (формування та розширення світогляду студента в області аналізу господарської діяльності на залізничному транспорті, здатність до розуміння важливості аналітичної роботи на підприємствах залізничної галузі та у їх структурних підрозділах);

2. Загальнокультурну компетентність (розуміння культурних, історичних та регіональних особливостей, що склалися в Україні та за її межами в області аналізу господарської діяльності, зокрема на залізничному транспорті);

3. Навчально-пізнавальну компетентність (формування у студента зацікавленості у дослідженні стану та перспектив розвитку аналізу господарської діяльності на залізничному транспорті; оволодіння навичками до застосування методів, підходів та інструментів аналізу господарської діяльності в прийнятті управлінських рішень менеджерами залізничної галузі);

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в процесі проведення аналізу господарської діяльності підприємств залізничної галузі та їх структурних та виробничих підрозділів);

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів аналізу господарської діяльності на залізничному транспорті, вміння презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійного прагнення самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного

застосування методів та інструментів аналізу господарської діяльності, здатність до розуміння важливості використання сучасних підходів та технологій аналізу господарської діяльності на залізничному транспорті).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Для забезпечення успіху на ринку, створення належного іміджу підприємству потрібен якісний системний, комплексний аналіз усіх показників фінансово-господарської діяльності, спрямований на прогнозування подальшого розвитку, на вироблення рекомендацій для прийняття продуманих і обґрунтованих рішень щодо підвищення конкурентоспроможності та отримання максимального прибутку. У зв'язку з цим зростають вимоги до рівня підготовки майбутніх менеджерів, економістів та фінансистів. Знання основ аналізу господарської діяльності сьогодні обов'язкові для всіх фахівців, зайнятих у сфері менеджменту. Обов'язок кваліфікованого спеціаліста економічного профілю добре володіти сучасними методами економічних досліджень, майстерно виконувати комплексний мікроекономічний аналіз. Аналіз господарської діяльності посідає важливе місце в процесі підготовки і прийняття управлінських рішень, є невід'ємною частиною планування діяльності підприємств усіх форм власності та господарювання.

Курс допомагає здобувачам вищої освіти в опануванні наукових основ аналізу господарської діяльності, його методу та методології, формуванні вмінь використання економіко-логічних та економіко-математичних методів і моделей для вивчення економіки підприємств та їх структурних підрозділів, зокрема у залізничній галузі, а також формуванні у здобувачів сучасного економічного мислення, глибокого комплексного розуміння проблем управління господарсько-виробничою і фінансовою діяльністю підприємства та опануванні навичками їх практичного розв'язання.

Завдяки знанню техніки і технології аналізу господарської діяльності майбутні фахівці зможуть легко адаптуватися до змін ринкової ситуації і знаходити правильні рішення та відповіді.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації теоретичних методів, підходів, інструментів аналізу господарської діяльності підприємств залізничної галузі, а також формує практичні навички щодо їх застосування для вирішення управлінських завдань в сфері залізничного транспорту.

Курс складається з однієї лекції раз на тиждень і одного практичного заняття раз на два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Студенти самостійно зможуть використовувати на практиці сучасні підходи, методи, інструменти аналізу господарської діяльності підприємств залізничної галузі з метою отримання ефективних управлінських рішень в сфері залізничного транспорту.

Практичні заняття курсу передбачають вивчення виконання індивідуальних завдань щодо застосування традиційних методів економічного аналізу на підприємствах залізничного транспорту. Практичні заняття курсу передбачають попередню підготовку до виконання курсової роботи. Проект фіналізується контрольними заходами (захист курсової роботи та іспит). Виконання завдань супроводжується посиланнями до суміжних дисциплін, що доповнюють теми завдань, та формує у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, навчальний посібник, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «Дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна

бути завершена до початку наступної лекції. Підчас обговорення ми запропонуємо вам критично поміркувати над тим, як використовуються логістичні методи та як пристосувати їх до вимог та потреб залізничного транспорту. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення:

1. Яка роль аналізу господарської діяльності в умовах ринкової економіки?
2. Аспекти застосування аналізу господарської діяльності для підприємств залізничної галузі.

3. особливості проведення аналізу господарської діяльності у різних виробничих підрозділах залізничних підприємств?

4. Які цілі аналізу господарської діяльності?

5. В чому полягає зміст економічного аналізу господарської діяльності?

6. Класифікація аналізу господарської діяльності за основними ознаками.

Студенти можуть ставити питання, а також обговорювати і аналізувати теми дисципліни поза лекціями. Студенти можуть ставити питання щодо матеріалу курсу, індивідуальних завдань та проблеми економіко-математичного моделювання та прогнозування в логістиці, зокрема на залізничному транспорті, і отримувати швидкі відповіді від викладачів під час консультацій.

Теми курсу

I семестр. Денна форма навчання.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
1	2	Значення та завдання економічного аналізу	2	Використання способу порівняння для аналізу результатів роботи залізниць
2	2	Прийоми та методи економічного аналізу		
3	2	Традиційні методи економічного аналізу	2	Використання індексного методу при аналізі обсягових показників роботи залізниці
4	2	Традиційні методи економічного аналізу (метод ланцюгових підстанов)		
5	2	Традиційні методи економічного аналізу (метод абсолютних та відносних різниць)	2	Використання методу ланцюгових підстановок для аналізу роботи залізниць
6	2	Аналіз обсягових показників діяльності залізниць		
7	2	Аналіз обсягів роботи	2	Метод різниць (абсолютних та відносних) в аналізі роботи залізниць
Модульний контроль знань №1				
8	2	Аналіз якісних показників роботи	2	Використання методу структурних підстановок для аналізу роботи залізниць
9	2	Аналіз ефективності використання рухомого складу		
10	2	Аналіз ефективності використання основних фондів.	2	Використання методу дольової участі в аналізі роботи залізниць
11	2	Аналіз використання трудових ресурсів		
12	2	Аналіз витрат	2	Використання методу корегувань при

				аналізі показників, залежних від обсягів роботи залізниць
13	2	Аналіз собівартості		
14	2	Аналіз доходів	2	Особливості аналізу фінансових результатів залізниць
15	2	Аналіз фінансових результатів		
Модульний контроль знань №2 ІСПИТ З ДИСЦИПЛІНИ				

I семестр. Заочна форма навчання.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
	2	Значення та завдання економічного аналізу	2	Використання способу порівняння для аналізу результатів роботи залізниць
	2	Прийоми та методи економічного аналізу	2	Використання індексного методу та методу ланцюгових підстановок для аналізу роботи залізниць
	2	Традиційні методи економічного аналізу	2	Метод абсолютних різниць та метод відносних різниць в аналізі роботи залізниць
	2	Аналіз обсягових та якісних показників діяльності залізниць	2	Використання методу структурних підстановок для аналізу роботи залізниць
	2	Аналіз фінансових результатів		

Самостійна робота

Назва теми
Актуальні проблеми аналізу господарської діяльності залізниць
Застосування методів елімінування при аналізі показників роботи залізниць
Можливість використання методів елімінування для аналізу обсягових показників роботи залізниць
Можливість використання методів елімінування для аналізу якісних показників роботи залізниць
Аналіз показників використання матеріальних ресурсів залізниць
Аналіз використання робочого часу залізниць
Методика аналізу витрат залізниць
Методика аналізу собівартості залізниць
Методи та принципи аналізу доходів залізниць
Особливості аналізу фінансових результатів залізниць

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Індивідуальні завдання на самостійну роботу:

Студентам пропонується курсова робота. В роботі визначається мета дослідження, об'єкт та предмет дослідження та вирішення основних логістичних задач за варіантом. За вчасне та вірне виконання цього завдання нараховується до **10 балів** до поточного модульного контролю. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання складає 100% на другий модульний контроль. Хід поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Студенти виконують індивідуальні завдання (по два на кожен модуль). За вчасне та вірне виконання кожного завдання нараховується до **5 балів** до поточного модульного контролю. За невиконане завдання бали не нараховуються. Хід поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. За відвідування кожної лекції нараховується 1 бал. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої погляди на питання застосування методів економіко-математичного моделювання та прогнозування в логістиці. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власною залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Додаткові бали:

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватись додаткові бали за участь студента у науковій роботі, підготовці публікацій, робіт на конкурси, участь у олімпіадах тощо.

Іспит:

Студент отримує оцінку за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Команда викладачів:

Семенцова Олена Володимирівна (<https://kart.edu.ua/staff/semencova-ov>) – лектор, доцент кафедри менеджменту і адміністрування УкрДУЗТ. Кандидат економічних наук з 2010 року. Дисертацію захистила у спеціалізованій вченій раді Д 64.820.05 при Українській державній академії залізничного транспорту за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Доцент кафедри менеджменту і адміністрування з 2011 р. Напрямок наукової діяльності: економічні аспекти адаптації функціонування приміського пасажирського залізничного комплексу до сучасних вимог ринкового середовища; удосконалення економічної оцінки результатів та якості роботи залізничного транспорту України. Автор понад 100 наукових праць.

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент оволодіє основними теоретичними підходами до проведення економічного аналізу господарської діяльності підприємств; зможе застосовувати теоретичні та методичні підходи до виконання практичних розрахунків при виконанні аналізу господарської діяльності.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням: <http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ»

1. Дайте визначення поняттю «показник».
2. Наведіть основні класифікаційні ознаки, за яким розрізняють показники.
3. Якими моделями виражається характер взаємозв'язку факторних показників з результирующим?
4. Розкрийте сутність прийомів економічного аналізу.
5. Що є головною умовою порівняння? Основні правила проведення порівняння.
6. Черговість оцінки впливу факторів при використанні способів елімінування.
7. Які виокремлюють види економічного аналізу.
8. За якими ознаками класифікують методи економічного аналізу.
9. Що відносять до традиційних методів економічного аналізу?
10. В чому полягає сутність індексного методу аналізу господарської діяльності на залізничному транспорті?
11. Особливості застосування методу різниць для аналізу показників роботи залізничного транспорту.
12. Метод ланцюгових підставлень, його сутність та використання.
13. Метод вияву впливу структурних зрушень та особливості його застосування.
14. Метод корегування в економічному аналізі, його сутність та використання.
15. Аналіз обсягових показників пасажирських перевезень
16. Аналіз обсягових показників вантажних перевезень
17. Аналіз показників плану пасажирських перевезень
18. Аналіз пасажирообороту залізниці
19. Аналіз вантажообороту
20. Аналіз приведенного вантажообороту
21. Аналіз показників плану вантажних перевезень
22. Аналіз кількісних показників плану роботи рухомого складу
23. Основні фактори, що впливають на обсягові показники роботи залізниці
24. Аналіз роботи залізниці в тонах та вагонах
25. Аналіз якісних показників плану роботи рухомого складу
26. Аналіз якісних показників використання локомотивів
27. Методика аналізу продуктивності праці
28. Аналіз показників плану по праці
29. Аналіз ефективності використання основних фондів залізниці
30. Аналіз руху та стану основних фондів залізниці
31. Аналіз вартісних показників фондівіддачі
32. Задачі та джерела аналізу показників основних виробничих фондів
33. Аналіз обсягових показників пасажирських перевезень
34. Задачі та джерела аналізу показників основних виробничих фондів
35. Аналіз вартісних показників фондівіддачі
36. Аналіз руху та стану основних фондів залізниці

37. Аналіз ефективності використання основних фондів залізниці
38. Аналіз фінансового результату діяльності залізниці
39. Аналіз доходів залізниці по вантажним перевезенням
40. Аналіз доходів залізниці по пасажирським перевезенням
41. Загальна характеристика виконання плану доходів залізниці по перевезенням
42. Аналіз витрат та собівартості вантажних перевезень
43. Аналіз витрат та собівартості по пасажирським перевезенням
44. Резерви зниження витрат та собівартості перевезень
45. Аналіз доходів залізниці від пасажирських перевезень
46. Аналіз доходів залізниці від перевезень вантажів
47. Аналіз фінансового стану залізниці
48. Оцінка ефективності діяльності залізниці
49. Аналіз фонду оплати праці
50. Методика аналізу фінансового стану залізниці
51. Оцінка експлуатаційних витрат залізниці за факторами
52. Резерви підвищення прибутку залізниці

